

AHMED İBN-İ EBI'L-HAVÂRÎ HZ. (2)

el-Hamdü li'llâhi Rabbi'l-âlemîn, hamden kesîran tayyiben mübâreken fîh, alâ külli hâlin ve fî külli hîn. Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ ve senedinâ Muhammedin ve alâ âlihî ve sahbihî ecmaîn ve men tebiahû bi-ihânin ilâ yevmi'd-dîn.

Emmâ ba'd:

Aziz ve muhterem kardeşleirm!

Ebû Abdirrahman es-Sülemî *rahmetullah aleyh*'in -cennet mekân- *Tabakâtü's-sûfiyye* isimli eserinde 101. sayfanın altıncı paragrafına elhamdülillah ulaşmışız.

Allah'ın bu salih, sevgili ve mübarek kullarının hayatlarını okumak, hadîs-i şerîfte faydası, sevabı sabit olan bir husustur. Salihlerin anıldığı yere rahmet iner. Mânevî bir hava oluşur, dinleyenlerde güzel haller meydana gelir. Onların halleriyle, dinleyenlerin de hallenmesi mümkün olur. Allahu Teâlâ şefaathlerine nail eylesin.

Başta Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz olmak üzere, bu mübarek, Allah'ın sevdiği, salih, velî kullarının ruhu için;

sahabe-i kirâm *rıdvanullahi teala aleyhim ec-main*'den, feyiz aldığımız Hocamız Muhammed Zahid-i Bursevî'ye kadar silsileler halinde muhtelif mübarek tarikatlerin başında vazife görerek bugüne kadar yaşamış, gelmiş geçmiş olanların cümlesinin ruhu için; içinde oturup güzelce kitabımızı okuduğumuz şu güzel tekkenin bânîsi Nakşibendî meşâyihinden Selami Mustafa Efendi hazretlerinin ruhu için; Şeyh Murad tekkesinde medfun bulunan evliyâullah ve salihlerin, Şeyh Murad hazretlerinin ve halifelerinin ruhları için; Nakşî meşâyihinden Haydar Baba hazretlerinin ve onun silsilesine bağlı haleflerinin, seleflerinin ruhları için; Halvetî meşâyihinin büyüklerinden Abdülehadı Nûrî hazretlerinin ruhu için; bunların hepsinin üstünde Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'in mihmandarı Hâlid b. Zeyd Ebû Eyyûb el-Ensârî hazretlerinin ruhu için -ki sahabe-i kirâm buldukları, medfun oldukları beldenin müslümanlarına mahşer gününde önderlik edecekler, onlar cennete giderken en başta bayrakları çekmiş olarak gidecekler, arkalarından da öteki beldenin müslümanları gideceklerdir. Muhakkak ki Ümmet-i Muhammed'in Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*

Efendimiz devri, asr-ı saâdet insanları, Efendimiz'i görmüş, mübarek sohbetine ermiş, "sahabe" diye adlandırdığımız insanlar en yüksek zâtlar oluyorlar. Onların seviyesine hiçbir kimsenin ulaşması mümkün değil. Çünkü Peygamber Efendimiz'in seviyesine kimse çıkamaz. Allah şefaathlerine nail eylesin.- Diğer sahabe-i kirâmın ve cümle evliyâullahın; ayrıca bu beldeleri -savaşın ne kadar zor olduğunu görüyorsunuz- ne kadar meşakkatlerle, canlarını mallarını ortaya koyarak büyük bir ideal edinip İstanbul'u mutlaka fethetmek isteyip her türlü teknik hazırlığın, ilmî seviyenin gerektirdiği çalışmaları yapıp fethetmiş olan, böylece Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'in hadîs-i şerîfinde söylediği tebşirata mazhar olmuş olan Fatih Sultan Muhammed Han hazretlerinin ve ordusu mensuplarının ruhu için; bu diyarları karış karış cihat ede ede fethetmiş olan buradan Bosna-Hersek, Almanya, Bavyeralar'a kadar İslâm'ın bayrağını taşımış olan mücahitlerin, şehitlerin, gazilerin ruhları için; uzaktan yakından nice zahmetler çekerek aşk ve şevk ile buraya gelmiş, bu güzel mübarek zâtların hayatlarını dinlemeye şevk duymuş olan, tasavvufî bir

şevk ve neşe ile toplanmış olan siz kardeşlerimizin de âhirete göçmüş bütün müslüman ecdâd-ı ceddât-ı akrabâ-ı taallükâtı, ahbâb-ı yâranının, akrabasının ruhları için; biz yaşamakta olan, hayattaki şu müslümanlara da Rabbimiz rahmeylesin, lütuf eylesin, tevîkîni refîk eylesin, o büyüklerin yolundan bizi ayırmasın; biz de Allah'ın sevdiği yolda yürüyüp sevdiği kullar olalım, diye bir *Fâtiha* üç *İhlâs-ı Şerîf* öyle başlayalım.

a. Allah'ı Sevmenin Alâmeti

وَبِهَذَا الْإِسْنَادِ قَالَ أَحْمَدُ: "عَلَامَةُ حُبِّ اللَّهِ طَاعَةُ
اللَّهِ - وَقِيلَ: حُبِّ ذِكْرِ اللَّهِ - فَإِذَا أَحَبَّ اللَّهُ الْعَبْدُ
أَحَبَّهُ وَلَا يَسْتَطِيعُ الْعَبْدُ أَنْ يُحِبَّ اللَّهُ حَتَّى يَكُونَ
الْأَبْتِدَاءُ مِنَ اللَّهِ بِالْحُبِّ لَهُ وَذَلِكَ حِينَ عَرَفَ مِنْهُ
الْإِجْتِهَادَ فِي مَرْضَاتِهِ

Ve bi-hâze'l-isnâdi kâle Ahmed. "Aynı rivayet silsilesiyle Ahmed bize şöyle dedi." diyor.

O rivayet ve zincir kimlerden ibaretmiş?

*Ahberanâ Ebû Ca'fer Muhammedü'bnü
Ahmedi'bni Sa'îd er-Râzî kâle haddesenâ
Ebu'l Fadlı el- Abbasi'bnü Hamza haddesenâ
Ahmedü'bnü Ebi'l-Havârî*

Kâle Ahmed diye devam ettiğine göre demek ki bu rivayet zinciri aynı. Terceme-i hâlini okuduğumuz şahıs, Ahmed b. Ebü'l-Havârî'dir. Hicrî 230 senesinde vefat etmiş olan, Dımaşk yani Şam ahalisinden Ebû Süleyman-ı Dârânî ile onun sohbetinde bulunarak yetişmiş olan, babasının ismi Meymûn, kendi ismi Ahmed, künyesi Ebu'l Hasen olan zâttır.

*Alâmeti hubbi'llahi tâ'ati'llah ve kıyle
hubbi zikru'llah fe-izâ ehabba'llahu'l-abdü
ehabbehû ve lâ yestetî'u'l-abde en yu-
hiba'llâh hattâ yekûne'l-ibtidâü mine'l-lâhi
bi'l-hubbi lehû ve zâlike hıyne arafe minhü'l-
ictihâde fî merdâtihi.*

Alâmeti hubbi'llahi tâ'ati'llah. “Allah’ı sevmenin alameti, Allah’a mutî bir kul olmaktır.”

İtaat edici bir kul olmaktır; emrini tutan bir kul olmaktır; ibadetinde, taatinde vazifelerini yapan bir kul olmaktır. Seviyorsa böyle yapar.

Kıyle hubbi zikru'llah yani alâmet-i hubbillah, hubbi zikrillah demek.

Bir de şöyle rivayet edilmiş:

“Allah’ı sevmenin alameti, Allah’ın zikrini sevmektir.”

Seviyormuş!

Allah’ı gerçekten seviyorsa demek ki Allah’ı seve seve zikredecek. Allah’ın zikrini sevmiyor; bucak bucak kaçıyor, tembelleşiyor, istemiyor, yapmıyor, yapamıyor, vakit bulamıyor, kaytarıyor, kaçırıyor. O zaman Allah’ı tam sevmiyor, sevgisi az ki yapamıyor.

Fe-izâ ehabba'llahu'l-abde ehabbehû.
“Allah kulu severse kul da o zaman Allah’ı sevebilir.”

Kul durup dururken Allah’ı sevemiyor; o da kolay değil.

O bir nimet. O nimet de kolay ele geçmiyor.

Ne zaman ele geçiyor? Nasıl ele geçiyor?

Allah kulu sevdiği zaman kulda Allah’a karşı bir sevgi hasıl olur.

Ve lâ yestetî'u'l- abdü en yuhibba'llah.
“Kul Allah’ı sevmeye müstaid olamaz, Allah’ı sevmeyi beceremez, takat getiremez.”

Hattâ yekûne'l-ibtidâe mina'l-lahi bi'l-hubbi. “Başlangıç Allah’tan olmadıkça kulun Allah’ı sevmesi mümkün olmaz. Kul buna muktedir olamaz.”

Sevmenin başlangıcı *bi'l-hubbi lehû* “o kulu sevmek” suretiyle gerçekleşir. Başlangıç Allah’tan olmadıkça kul, Allah’ı sevme nime-tine eremez. Nasip olamaz.

Bu haydutlar, bu kafirler, bu anarşistler, bu zındıklar, bu kötü insanlar, bu dinsizler, bu imansızlar Allah’ı sevmiyor. Allah’ın yolunu, Kur’ân-ı Kerîm’i, namazı, ezanı, dindarı sevmiyor.

Neden?

Allah onları sevmiyor da ondan. Allah sevmediği için sevmeye güç yetiremiyorlar. Bir insan Allah’ı sevebiliyorsa Allah ona büyük bir imkan vermiş, büyük bir nimet vermiş. Ama bu konuda bize bir anahtar veriyor:

Ve zâlike hıyne arafe minhü'l-ictihâde fî merdâtihî.

Allah'ın kulu sevmesi de çok önemli. Bunun altını çizerek gönlünüze yerleştirin, defterinize yazın, kafanıza yerleştirin; çok önemli bir şey.

Ahmet b. el-Havârî'nin bu son cümlesi için tam püf noktasını gösteren bir husustur.

Ne diyor?

Bu, Allah'ın kulu sevmesi de *hıyne*, “Şu zamandır:”

Arafe minhü'l-ictihâde fî merdâtihi. “Allah rızasını kazanmak için onda bir çalışma gördüğü zaman.”

Kul Allah'ın rızasını kazanmak için bir içtihat, çalışma, bir ceht sarf etme hâline başladığı zaman Allah kulunu sever. Allah kulunu sevdikten sonra da kulun gönlünde Allah sevgisi ışığı yanar, meşalesi yanar; o zaman kul da Allah'ı sevmeye başlar.

Demek ki ne olacak, kul ne yapacak?

Allah'ın rızasını kazanmak konusunda içtihat edecek.

İçtihat edecek ne demek burada?

Ceht edecek, çırpınacak, uğraşacak.

Millet sabahleyin kalkıyor, ırgat gibi koşuyor; beş kilometre on kilometre on beş kilometre nefes nefese. Eşofmanı giyiyor. Kadıköy’de açtıkları yollarda temiz havalı yerlerde şakaklarından ter dökülüyor. Adama para versen; “Bu akşam bende çalış.” desen koşmaz. “Senin paran başına çalınsın; ben zenginim, istemem.” der. Ama orada koşuyor.

Neden?

“Spor yapacağım da vücudum gelişecek, sıhhatli olacağım veya kondisyonumu koruyacağım veyahut pazılarım kuvvetli olacak.” der.

Seksen kilo, yüz kilo, iki yüz kilo ağır yükleri kaldırıyor; tekrar tekrar nefes nefese kalıyor.

Bunlar neden?

Bunlar da içtihattır; ceht sarf etmedir.

Ama nereye?

Havaya, boşa ve batıla ceht sarf etmedir.

Bizim köylü dayılardan bir tanesi güzel söylemiş: Böyle koşan bir kardeşimize yakını-mıza, akrabamıza; “Ulen,” demiş (köylü ifadesiyle) “Böyle koşacağına bir fakirin tarlasında

çalış da gayretini ona sarf et.” demiş; “Gayretin böyle boş yere havaya gideceğine fakirin tarlasını kaz, tarlayı adam et!”

Kul ne yapacak?

Allah’ın rızasını kazanmakta içtihat edecek. Gözünün önüne gelecek; bu fani dünya için, boş ham hayaller için; “Vücut yapacağım, kondisyonumu koruyacağım, kuvvetli olacağım. - bodybuilding mi mi diyorlar İngilizce’de- halter kaldıracacağım, onu yapacağım, bunu yapacağım. Erkek mecmualarında kat kat pazılarımın resmi çıkacak” bilmem ne diye...

Ne olacak, sonu ne?

Evet, İslâm’da güçlü kuvvetli olmak, sıhatini korumak var; ama asıl gayret Allah’ın rızasını kazanmak olacak. O halde bu sözlerden -Allah şefaathine erdirsin- Ahmet b. el-Havârî hazretlerinin nasihatlerinden payımızı alıyoruz.

Biz Allah’ın rızasını kazanmakta ehl-i dünyanın ter döktüğü gibi ter dökacağız, koşturacağız ki Allah bizden razı olsun. Allah’ın razı olacağı işleri yapmakta biz koşturacağız ki Allah’tan bize bir sevgi hasıl olsun. Ondandır

da bizim gönlümüzde aşkullah muhabbetullah ateşi yanacak da biz de iyi bir insan olacağız veya iyi insanlar zümresine kabul edileceğiz. Önce koşturacağız, gayret sarf edeceğiz; iyi niyetimizi ispat edeceğiz.

Çok güzel. Bunu hiç hatırlınızdan çıkarmayınız!

Ve zâlike hıyne arafe minhü'l-ictihâde fî merdâtihi.

Allah'ın kulu sevmesi de nasıl olur?

Allah'ın, kulun Allah rızasını kazanma konusunda ceht sarf etmesini görmesinden sonra olur; “Bu kulum benim için, benim rızamı kazanmak için her şeyi yapıyor; tamam.”

İngiltere’de adamın birisi bakmış ki Hıristiyanlık boş. Kiliseye gidiyor; süslü ziynetli altınlı, gümüşlü, heykelli geçiyor; ellerinden ayaklarından çivilenmiş bir adam heykelinin karşısında işaretler yapıyor, eğiliyor.

“Aman, saçma sapan, asılsız bir şey bu, hak dini değil; ben hak hangisi ise onu arayacağım, bulacağım” demiş; sormuş soruşturmuş, kendi bildiğince istişareler yapmış.

“Sen madem böyle olur olmaz itikada razı olamıyorsun, gönlün kabul edemiyor, mantığın reddediyor. Hindistan’da çok mantıklı bir din var; Budizm. Buda isminde bir şahıs fakirlere acımış. İşte Budizm diye bir şey ortaya koymuş; mantıklı şöyle böyle... Sen o dine gir.” demişler.

O da düşünmüş, incelemiş. “Budizm mantıklı, makul prensipleri olan bir inanç” diye malını mülkünü satmış, İngiltere ile alakasını kesmiş. Bir Land Rover araba almış; çölleri geçmiş, binlerce kilometre yol gitmiş, Türkiye’yi, İran’ı, Afganistan’ı, Pakistan’ı geçmiş, Hindistan’a varmış. Türkiye’ye gelmiş. Türkiye’de üç defa rüyada; “Hak din İslâm’dır.” demişler. “Hindistan’a gitmene gerek yok. Müslüman ol.”

Biz müslümanız, peş peşe üç defa görmüş, bir defa görse neyse ne. Sonunda müslüman olmuş. Bunu bizim bir kardeşimiz tanıyor. Meşhur bir şahıs, gazetelerde ismi geçen bir kardeşimiz, herkes tanıyor. İngiltere’de tahsil yapmıştı; tanıdığı bir kimse. Neden İngiltere’de araştırma yaptığı zaman “Hak din İslâm’dır.” diye rüya görmedi de Türkiye ye

geldiği zaman “Hak yol İslâm’dır.” diye rüya gördü?

Çünkü *ve zâlike hıyne arafe minhü’l-ictihâde fî merdâtihi* cümlesinde olduğu gibi Allah onun kendi rızasını kazanmak için büyük bir gayret içine girdiğini gördü. O gayretinin makbul bir gayret olduğunu ispat etti. Niyetinin halis olduğunu o zaman gösterdi. Doğrudan doğruya orada göstermedi; ortaya bir içtihat, bir gayret, bir emek çıktıktan sonra gösterdi.

Güzel bir misal!

Bu defa “rüyada görmek” deyince Medîne-i Münevvere’de evvelki hafta okudum; “Nurettin Mahmut Zengi” isimli bir atabek var. Selahattin Eyyûbiler zamanında yaşamış.

O şahıs bir gece rüyasında Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz’i görüyor. Peygamber Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* iki adam gösteriyor; “Bu iki melundan beni kurtar” diyor.

Allah Allah, bu iki mel'undan nasıl kurtaracak? Hayırdır inşallah; uykudan uyanıyor heyecanlanıyor. Yine yatıyor, yine rüyada Pey-

gamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'i görüyor. Yine bu iki şahsı gösteriyor; "Şu iki melun heriften beni kurtar."

Allah Allah, bir kere daha yatıyor. Üçüncüsünde yine Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'in "Bu adamlardan beni kurtar!" dediğini görüyor. Kalkıyor, oturuyor.

Çok akıllı, güngörmüş, tecrübeli bir veziri varmış; onu çağırıyor; "Ben böyle üç sefer rüya gördüm; yatıp uyanıyorum, uyuyorum yine aynı şeyleri görüyorum." diyor.

Veziri; "Çare yok sultanım, derhal bugün Medine'ye yola çıkacaksınız." diyor.

Kıymetli elemanlarından bir müfreze topluyor. Atlarla süratle Medine'ye harekete geçiyor. Mümkün olduğu kadar hızlı, az dinlenip çok yol alarak on beş, on altı günde Suriye'den Medîne-i Münevvere'ye geliyor.

Şimdi ne yapacağız?

Veziri; "Sultanım, sizin gelmeniz dolayısıyla Medine ahalisine hediye vermek istediğinizi, herkesle tanışmak istediğinizi söylersiniz." diyor.

Medine o zaman küçük bir yer, şimdiki gibi değil. Kalesi var, mahdut evleri var; çok fazla büyük bir yer değil. Tarihte öyle idi; çünkü suyu ve gıdası az, sıcağı çok. Orası kalabalık toplayacak bir durum arz etmiyordu; eski şartları zordu.

“Olur.” diyor; yanında çok para ve hediye getirmiş, herkesi bir bir önünden geçirtiyor. Herkese dikkatlice bakıyor, para veriyor; tamam.

Vezir soruyor, diyor ki;

“Rüyada Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz’in gösterdiği o iki şahıs bunların arasında var mıydı?”

“Yoktu, görmedim.”

O zaman diyor ki;

“Medine’de olup da benim huzuruma gelmeyen kimse kaldı mı? Herkesi görmek istiyorum.”

“Yok efendim.” diyorlar.

“Gelmemiş hiç kimse kalmasın, herkesi görmek istiyorum.”

Çok ısrar edince; “Fas tarafından, Afrika’dan gelmiş iki tane derviş var. Aman ne cömertler ne cömertler; herkese paralar verirler. Her gün Bâkî kabristanına giderler; ölüleri ziyaret edip dualar ederler. Kimseden hediye kabul etmezler, kimseyle konuşmazlar. Harem-i şerîf’te türbe-i saadete de yakın bir ev tuttular; gece gündüz evlerinde; namaz vakitlerinde camide böyle iki kimse var.”

“Çağırın onları.” diyor.

Adamlar gelmek istemiyor.

“Biz padişahların yanına gitmeyiz. Hediye filan da kabul etmeyiz, ihtiyacımız da yoktur.” diyorlar.

“Çağırın” diyor. Yaka paça tutup getiriyorlar.

Vezir soruyor:

“Nasıl sultanım?”

“Tamam, bunlar rüyada gördüğüm iki kişi.”

Bu ikisinin evini arıyorlar, hiçbir şey yok.

“Siz kimsiniz?” diyorlar.

“Biz mağrib diyarından yani Fas tarafından gelmiş iki dervişiz. İşte burada Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz’in şehrinde kalıyoruz.”

Zorluyorlar, bir şey çıkmıyor. Evi bir daha sıkı bir şekilde arayınca, döşemenin örtüsünün altında bir şeyler kazdıklarını görüyorlar. Cadenin altından Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz’in türbesine doğru tünel kazmışlar. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz’e suikast edecekler; naaş-ı şerîfini alacaklar, kaçıracaklar; niyetleri buymuş. Her gün kazdıkları toprağı torbalara koyuyorlarmış, Baki Kabristanlığı’na götürüp “Mezar ziyaret ediyoruz.” görünümüyle oraya döküyorlarmış. Kazdıkları tünelin toprağını da öyle yapıyorlarmış.

Bunun üzerine sıkı bir sorgudan sonra söylüyorlar:

“Biz Hıristiyan papazız, Peygamberiniz’in vücudunu oradan çalıp çıkarıp götürmek istedik.” diye. Orada hemen boyunları vuruluyor.

Üç defa rüyada Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz’in göstermesi. Buradan bu iki hikâyeyi hatırladım.

Bu iyi kalsın hatırlınızda; Allah kulu sevmedikçe kul Allah'ı sevmeye muktedir olamaz, takat getiremez, sevemez. Allah'ın sevgisi kuldan evvel, O'nda hâsıl olmadıkça, ilk seven Allah olmadıkça kulun Allah'ı sevmesi; aşkullah, muhabbetullah, şevkullah, gayretullah olamaz.

Bu da nasıl olur?

Ve zâlike hıyne arafe minhü'l-ictihâde fî merdâtihi. “Allah, kulun kendi rızasını kazanma hususunda azmini, gayretini, içtihadını, çalışmasını gördüğü zaman sever.”

b. Nefsini Bilmeyen Aldanır

وَبِهَذَا الْإِسْنَادِ قَالَ أَحْمَدُ: " مَنْ لَمْ يَعْرِفْ نَفْسَهُ
فَهُوَ مِنْ دِينِهِ فِي غُرُورٍ

Ve bi-hâze'l-isnâdi kâle Ahmed. “Aynı râvilerle gelen bir başka rivayette Ahmet b. el-Havârî buyurdu ki:”

Men lem ya'rif nefsehû fe-hüve min dînihî fî gurûrin. “Nefsini bilmeyen insan, dininde aldanma içindedir.”

Bir kimse nefsini bilmiyorsa o, dini konuda aldanma içindedir.

Demek ki dindarlığın özünü kavramak, gerçek müslüman olmak, iyi Müslümanlığı yapacak bir kıvamı yakalayabilmek ne ile mümkün oluyormuş? Burada çok mühim bir şey daha öğreniyoruz.

Kişinin nefsini bilmesi ile oluyormuş.

Çok meşhur bir söz var:

Men arafe nefsehû fe-kad arafe rabbehû.

“Kim nefsini bilirse Rabbini bilir.”

Nefsini bilmediği için burada da dini bilmesi mümkün değildir. Demek ki anahtar, en önemli iş nefsini bilmek.

Nefis nedir?

Bunu İslâm dini anlatıyor. Başka dinlerde bu konuda güzel bir bilgi yok. Rivayetler belki muhafaza edilememiş, belki öğretilmemiş. İnsana “nefis” diye bir düşmanı olduğunu İslâm öğretiyor ve İslâm’da da nefsin ne olduğunu, nasıl bir düşman olduğunu Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz söylüyor. Ve onun nasıl terbiye edileceğini tasavvuf ilmi öğretiyor.

İnsan kravatlı, ütülü pantolonlu, boyalı ayakkabılı, sinekkaydı traşlı, yüksek tahsilli,

Avrupa'da ihtisas yapmış, parası var. Otomobili, fiyakası, saltanatı var. Debdebesi var; ama adam olmaz.

Neden?

Nefsini ıslah etmemişse perdenin arkasında ne hıyanetler çevirir, ne günahlar işler, ne haramlar yer, ne zulümler yapar! Nefsi ıslah olmamıştır. O dış boyasını kazıdığıın zaman altından ne çirkef şeyler çıkar; perdeyi kaldırdığıın zaman neler görülür.

İşte görüyorsunuz. Gazetelerde okuyorsunuz. Yüksek mertebelere çıkmış, müdür olmuş, bakan olmuş, başkan olmuş ama nefis terbiyesi olmadığı için gazetelere düşmüş, hapsilere düşecek belki daha başka şeyler olacak. Bu nefsin nasıl bir düşman olduğunu anlıyorsunuz.

A'dâ adüvvüke nefsüke'lletî beyne cenbeyke.

A'dâ adüvvüke. “En azılı düşmanın.” *Nefsike.* “Senin kendi nefsendir.” *Elletî beyne cenbeyke.* “İşte şu iki omzun arasında, iki yanın arasında, vücudunda yer almış olan nefsidir.”

İnsana günahı işlettiren o, çalışmalarını gevşettiren o, ibadetlerden yan çizdirten o, şehvetlere daldırtan o, Allah yolundan alıko-
yan o. Bu nefsi iyi tanımak lazım. Bu nefsin mahiyetini bilmek lazım. Bu nefse ne kadar imkan verilmesi gerektiğini bilmek lazım. Ne-
rede dizginlerinin çekilmesi gerektiğini bilmek lazım; bu nefsi terbiye etmek lazım ki insan, dinini bilsin.

Nefsi bilmiyorsa, nefsinin ne kadar azılı bir düşman olduğunu bilmiyorsa ve nefsi ile ilgili bir mânevî terbiye çalışması görmemişse o kimse nedir?

Men lem ya'rif nefsehû fe-hüve min dînihî fî gurûrin.“Nefsini bilmeyen kişi, dininde bir aldanma içindedir.”

“Bir şey yapıyorum.” zanneder; ama kendini aldatır. Aldanma içindedir. Nefsi ıslah olmadan olmaz. Tarih boyunca İslâm tarihinde ne kadar büyük salih, velî, mübarek kul varsa hepsi nefis terbiyesi görmüş insanlardır.

Tarihî şahsiyetlerde ne kadar hatalı, ne kadar tenkit edilen şahıs varsa nefsi direk gibi azılı olan insanlardır. O nefis azgın olduğu zaman dokuz mahalleye zararı dokunur. Mevkî

yükseldikçe zararı artar. Hele bir de devlet başında, hükümdar, padişah, vezir, paşa, emir, komutan, başkan olursa; o direk gibi nefisle, zalim nefisle, o kafa ile o yanlış mantıkla, o çirkin duygularla zararı çok daha fazla olur. Kaplanın kanatlısı gibi olur. Kaplan kanatlı olsa istediği yere uçsa nereye kaçacaksınız?

Çok güzel!

Ahmed b. el-Havârî'nin bu sözünü de hiç unutmayın!

Men lem ya'rif nefsehû fe-hüve min dînihî fî gurûrin. “Allah bir kulu gafletten ve kasvetten daha kötü bir şeyle müptela kılmamıştır, musibete uğratmamıştır.”

“Gafletten ve kasvetten daha büyük bir musibet, bela olmaz.”

Gaflet nedir? Kasvet nedir?

Onları bilmek lazım. Bir kelime ile ifade ediliyor; ama o kelimeler için saatlerce konuşulabilir.

Gaflet; “gafil olmak” demek, “farkına varmamak, bilememek, anlayamamak” demek.

Kul gafil olursa; neden gafil olur?

En büyük gaflet; Allah'ın o kulu her zaman, her yerde gördüğünü bilmemektir.

Allah zü'l-celâl hazretleri Kur'ân-ı Kerîm'de ne buyuruyor?

Ve hüve me'akum eyne mâ küntüm. "Her nerede olursanız olun o sizinle beraberdir."

Burada, orada, şurada; gecede, gündüzde; evde, çarşıda, pazarda, dükkanda; yalnızken, kalabalıkta; yurt içinde, yurt dışında; dostların arasında, kalabalık insanların arasında. Nerede olursanız olun...

Ve hüve me'akum eyne mâ küntüm.

Allah'ın seni gördüğünü bilmiyorsan, ondan gafilsin. Allah'ın senin yanında olduğundan gafilsin... Müthiş bir şey bu!

Yanında onu gören birileri var; ya cam açık veya gizli kamera var. Ne yaptığını görüyor. Adam da kendini yalnız sanıyor; olmadık işler yapıyor. Soyunuyor giyiniyor vesaire...

Ne kadar fena değil mi?

Eyvah, gizli kameranın farkında değil; abuk sabuk konuşuyor. Gizli kameranın farkında değil; yapılmayacak şeyleri yapıyor.

Herkesin kendisine kıs kıs güldüğünün, ek-randa seyrettiğinin farkında değil; burada maskara oluyor. Onun gibi en büyük gaflet bu!

Allah'ın kulu olduğunu bilen bir insanın her zaman, her mekanda Allah'a karşı görevleri var. *Edep meallâh*, "Allah'a karşı kulluk edepleri" var. Buna 'edep meallah' diyoruz. Onu daima takınması lazım. Derece derece başka edepler var. "Edep mea'r-Resûl, edep mea'l-Kur'ân, edep mea'l- ihvân, edep mea'l-halk, edep meal vesaire vesaire...Yapması gereken çeşitli şeyler var. İnsan gafil olunca bilmiyor. Gafletin sahne halinde hatırdaki kalacak misali nedir?

Adam yolun bir tarafından öbür tarafına konuşa konuşa gidiyor. Oradan da bütün hızıyla hızlı bir araba geliyor. Veya tren yolunun üstünde sohbete dalmış, tren çuh çuh çuh geliyor. İşte gaflet, felaket! Yaklaşan felaketin farkında değil. Karşıdan bir adam onun bu durumunu görüyor. Veya çocuk yolda oynuyor, gelen otomobilin farkında değil. Hemen birisi fedakarca cup diye atlıyor; çocuğu kucakladığı gibi öbür tarafa zor atıyor; hemen yanından

vız diye araba geçiyor. Çocuk gaflette idi; ötekisi onu kurtardı. Gaflet bu.

O halde Allah'ın bir kula verdiği en büyük musibet, bela; gaflet. Tabi iptilâ demek; "imtihan olarak Allah'ın verdiği bir şey" demek. Hayatımızın her şeyi bir imtihandır. Hepimiz imtihandayız. Allah bize para verdiyse imtihandayız, fakirlik verdiyse imtihandayız, sıhhat verdiyse imtihandayız, hastalık verdiyse imtihandayız. Her hal ve her durum; "Bakalım kul bu durum karşısında ne yapacak?" diye Allah tarafından bir imtihandır. Onun için hastalıklar, musibetler, belalar hepsi birer imtihandır.

Elin birisi geldi, sana sataştı. İnsanların; "Allah beni bununla imtihan ediyor." demesi, bunları bilmesi lazım.

"En büyük bela; birincisi gaflet, ikincisi kasvet."

Kasvet ne demek?

Kasvet de "katılık, sertlik" demek. Mesela taşın sertliği bir katılıktır. Taş sert, pamuk yumuşaktır.

İnsanda kasvet nedir?

“Kalbin katılığı, gönlün katılığıdır.” Gönlü sert; gönlü duygulanmıyor, gönlü yumuşamıyor, gözü yaşarmıyor; işte bu kasvettir. Bu da korkunç bir beladır. Çünkü öteki nasihati anladı; ağladı, tövbe etti, düzeldi. Berikisinin kalbi katı; söz tesir etmedi, gönlü yumuşamadı. Günahında devam etti. Çok fena; duygulanmıyor, gözü yaşarmıyor, yumuşamıyor, değişmiyor.

Isıt ısıt ısıt, uğraş uğraş uğraş, anlat anlat anlat; *kellim kellim lâ yenfa'* demişler Araplar; “Konuş konuş fayda vermez.”

Fayda vermiyor. İşte kasvetli kalp, bu kalp.

Ve inne mine'l-hicâratı ve mâ yeşşakkaku fe-seyahricu minhüm mâ'. “Taşın bile güzeli, makbulü vardır. Arasından su çıkanı, pınarlar fışkıranı vardır.”

Ama bu kalpler kasvetli oldu mu, karardı mı, katılaştı mı taştan da fenadır. Taştan katı bir kalp; taştan da kötü, sapık bir insanı sembolize eder. Onun için Allah bizi gafletten kurtarsın. Gafil olup işin mahiyetini bilmemek,

gelen tehlikelerden haberdar olmamak, kendisini görenden, bilenden haberdar olmamak durumundan kurtarsın.

Bir de Allah kalbin katılığından, laf anlamazlıktan, duygulanmamaktan, ağlayamamaktan hislenmemekten, hassas olmamaktan korusun; bunlar iki büyük şiddetli beladır!

c. Hudut Bekçiliği ve Gaza

وَبِهَذَا الْإِسْنَادِ قَالَ أَحْمَدُ " فِي الرَّبَّاطِ وَالْغَزْوِ نِعْمَ
الْمُسْتَرَاخُ إِذَا مَلَ الْعَبْدُ مِنَ الْعِبَادَةِ اسْتِرَاحَ إِلَى غَيْرِ
مَعْصِيَةٍ .

Dokuzuncu paragraf:

Ve bi-hâze'l-isnâdi kâle Ahmed. "Aynı râviler rivayet etmiş ki Ahmed b. el-Havârî şöyle buyurmuş:"

Fi'r-ribâtı ve'l-gazvi ni'me'l-müsterâhu. İzâ melle'l-abdü mine'l-ibâdeti istirâha ilâ ğayri ma'siyetin.

Fi'r-ribâtı ve'l-gazvi. "Ribatta ve cihatta, gazâda." Ni'me'l-müsterâhu. "Bunlarda ne güzel bir istirahat vardır." İzâ melle'l-abdü mine'l-ibâdeti. "Kul ibadetten bıktığı zaman;

kendisine bir melal, yorgunluk, gevşeklik geldiği zaman.” *Istirâha ilâ ğayri ma’siyetin*. “O zaman günah olmayan bir başka yerde çalışmasını değiştirir de orada sükun bulur, istirahat eder.”

Bu mübareklerin yaşadığı devirde dindar bir insanın yaptığı şey, ilme sarılmaktı; hadis öğrenmek, tefsir öğrenmek, fıkıh öğrenmek, çeşitli ilimlerde çalışmalar yapmaktı. Sonra gecesini gündüzüne katarak ibadet etmekte. Vakitlerini boş geçirmiyorlardı. Hayatın bir imtihan olduğunu biliyorlardı ve daima namazda niyazda, ibadette, zikirde vakit geçiriyorlardı.

Sonra İslâm’ın hudutlarına gidip Çin’e gidip Türkistan’a, Hindistan’a, diyar-ı Rûm’a, Afrika’ya gidip kafirlerin müslümanlarla komşu olduğu hudutlara gidip orada oturuyorlar; savaş olursa cihat ediyor; savaş olmazsa bekçilik yapıyorlardı.

Bekçisiz olmuyor. Biz de artık bugün Türkiye’de bekçilik dönemine geleceğiz. Evlerde, köylerde, mahallelerde bekçilik sistemi kuracağız. Kendi kendimize bekçilik sistemi kurmamız gerekiyor; başka çare yok. Bu bekleme

yerlerine, bekleme işlemine ‘murabata’ derler. Beklenen yerlere de ‘rıbat’ derler.

Rıbat, hudutta olan, yüksek duvarlı kale gibi bir yerdir. Bunun içinde Allah rızası için ölmeyi göze almış insanlar otururlar; otel gibi odaları vardır. Çünkü yatacaklar, kalkacaklar. Koşulları vardır. Yatarlar, ibadet ederler, boş zamanlarda ilim öğrenirler, bekçilik yaparlar. Ama esas itibariyle askeri bir fonksiyonu vardır; hududu beklemek, düşman gelirse çarpışmak veya düşmana hücum etmek. Buralara “rıbat kaleleri, hudut kaleleri” derler. Buralarda, rıbatta oturan kimselere de ‘murabıt’ derler. Murabıt, “mücahit” demek gibi. Ama mücahit fiilen savaşın içinde çarpışan insandır. Murabıt; “savaş varsa savaşan, yoksa kalede bekçilik yapan insan” demektir. Gözcü gibi savaş olursa çarpışır.

Bunların hepsi çok sevaptır. Mesela Allah yolunda cihat etmek. Ölürsa şehit, kalırsa gazi oluyor. Büyük sevap kazanmaya sebep oluyor. Hudutlarda murabıtlık yapmak da savaş olmasa bile bekçilikten dolayı Allah rızası için gözleri uyanık şekilde, uykusuz kalıp müslümanları beklediği için; “Cehennem ateşi onun

gözüne değmeyecektir.” diye bildiriliyor, müjdeleniyor. O da çok sevap. Çünkü murabıt, orada nöbet tutuyor. Hududun bu tarafında müslümanlar huzur içinde yaşıyorlar; uyuyorlar, ziraat yapıyorlar, ticaret yapıyorlar, ilim öğreniyorlar. Ülkenin içi emniyette oluyor.

Bu sevaplı işlerin hepsi iyi, güzel.

Şimdi anlayalım sözünü; ne diyor?

“Rıbatta yani hudutlarda gidip bekçilik yapmakta, gaza etmekte, gazilik etmekte, - bekçilik veya savaş- murabıtlık veya gazilikte *ni'me'l-müsterâh* ne güzel bir istirahat vardır. Ne güzel bir istirahattır!”

Onu dinlenme görüyor. Çünkü her zaman savaşılmaz; savaş, az olan bir olaydır. Çok olan, devamlı olan bir şey değil. İnsan, her gün sabah akşam, günde iki üç defa yemek yiyor; ama her gün savaş olmuyor. Savaş her zaman olan bir şey değil; onun için orayı “bir istirahat yeri” olarak görüyor.

“Ne iyi bir istirahat yeri.” diyor.

Hudut kalelerinde mücahitliği, murabıtlığı “masum bir dinlenme” olarak görüyor. “Günah olmayan bir dinlenme; eh, yapabilir.”

diyor. Mübarek adamlar. Meselelere bakışlarına bak!

Bu sözünde de rıbatlık, murabıtlık denilen şeyin ne olduğunu öğrenmiş olduk. İslâmî sosyal yaşantının nasıl olduğunu gördük. Allah'ın rızasını kazanmak için müslümanların ne gibi faaliyetlerde bulunmuş olduğunu bu vesile ile öğrenmiş olduk.

Bugün biz hepimiz bir işe koşmuşuz, hudutlar boş kalmış. “Asker yapıyor, polis yapıyor.” diyoruz. Ama şimdi polis ve askerin de yetmediği görülüyor.

Almanya'da bizim bir arkadaş vardı. “Babası vefat etmiş.” diye duyduk, gittik. On beş yirmi dönüm bir arazi almışlar. Bir grup halinde oraya yerleşmişler. Kapıda bizi tabancalı bir genç karşıladı. Elinde telsiz, belinde bir tabanca var:

“Bu ne hal?” dedik.

“Müslümanlar, diyâr-ı küfürde bekçisiz durmaz.” diyor.

Almanya diyâr-ı küfür, yani küfür diyarı olduğundan, İslâm diyarı olmadığından nöbetçi koyuyorlarmış, usulleri öyle imiş. Kendi

arazilerinin kapısında bizi öyle karşıladılar. İçeriye telsizle haber verdiler; “Es’ad Hoca geldi.” dediler. Bizi içeriye öyle aldılar. Hoşuma da gitti.

“Diyâr-ı küfürde insanın bekçisiz silahsız dolaşması caiz olmaz.” dediği hatırımda.

Tedbir almak gerekiyor.

وَبِهَذَا الْإِسْنَادُ قَالَ أَحْمَدُ: " إِنَّ اللَّهَ إِذَا أَحَبَّ قَوْمًا
أَفَادَهُمْ فِي الْيَقْظَةِ وَالْمَنَامِ لِأَنَّهُمْ طَلَبُوا رِضَاهُ فِي
الْيَقْظَةِ وَالْمَنَامِ

Onuncu paragraf:

Ve bi-hâze'l-isnâdi kâle Ahmed inna'llahe izâ ehabbe kavmen efâdehüm fi'l-yakazati ve'l-menâmi li-ennehüm talebû erdâhü fi'l-yakazati ve'l-menâm.

“Aynı râvilerden gelen bilgiye göre Ahmet b. el-Havârî demiş ki:”

Inna'llahe izâ ehabbe kavmen efâdehüm fi'l-yakazati ve'l-menâmi li-ennehüm talebû erdâhü fi'l-yakazati ve'l-menâm.

“Allah bir kavmi sevdi mi.”

Burada kavimden maksat “milliyet” değil; Kürt, Türk Acem, Çerkez filan değil. “İnsan grubu” demek. Mesela mutasavvıflar bir gruptur. Hatta bunlar kendilerine “el-kavm” derler; “bizim taife yani bizim grup” demek.

Tasavvuf kitabında; “Kavm bu konuda şöyle yapardı.” dediler mi maksat; “Biz mutasavvıflar böyle yaparız.” demektir.

Inna'llahe izâ ehabbe kavmen. “Allah bir grup insanı sevdi mi.”

Ne yapar?

Efâdehüm. “Onlara faide, mâna anlama kabiliyeti verir.” *Fi'l-yakazati ve'l-menâmi.* “Uyanıklıkta da uykuda da.”

Onlara faide verir.

Efâdehum demek; “Onlara ifade eder, yani faide ihsan eder.” demek.

“Onları faydalandırır; uykuları da boşa gitmez, uyanıklıkları da boş geçmez.”

Neden?

Li-ennehüm talebû erdâhü fi'l-yakazati ve'l-menâm. “Çünkü o insanlar, uykuda da, uyanıklıkta da Allah'ın rızasını istemişlerdi.”

“Allah onlara uykuda da, uyanıklıkta da faydalar bahşeder durur.”

“Uyudular; fayda kesilsin dursun, musluğu kapat.” değil. “Uykuda da faydalandırır, uyanıklıkta da faydalandırır; sevap verir, ecir verir, mükâfât verir, maddî mânevî nimetler verir. Çünkü onlar uyanıklıklarında da, uyuduklarında da Allah’ın rızasını istediler.”

Bir insan uykuda Allah’ın rızasını nasıl ister?

Niyetle ister.

Mesela adam diyor ki;

“Şu anda uyumalıyım.”

“Neden uyuyacaksınız?”

“Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz bu vakitte uyumayı severmiş; ta ki ‘Gece ibadetine kalksın.’ diye. Biraz uyuyayım da gece ibadetine dinç kalkayım.”

Bu uykuları ne niyetle oluyor?

Allah rızasını kazanmak niyetiyle oluyor. Onun için Allah, bu mübarek insanlar uykularını bile Allah rızası için uyudukları için -kavim burada yine mutasavvıflar anlaşılıyor- Allah’ın

rızasını arayarak uyudukları için, Allah rızasını kazanmak için uyudukları için uyurken bile onları faydalandırır.

Mesela yemek yiyor; “Niçin yiyorsun?”

“İbadete kuvvet olsun!” diye. “Nefsi kuvvetlensin.” diye değil.

Şimdi biz ne yapıyoruz?

Harem-i Şerîf’te Mısırlı birisine; lokum kutusunu uzattık, “Buyur.” dedik. Lup bir tane kocaman lokumu ağzına attı. Beğendi, kutuyu aldı. Biz de bir şey demedik. “Alabilirsin, arkadaşlarına verirsin.” dedik.

Gözümüzün ucuyla takip ediyoruz. Bir tane attı, arkasından bir tane daha attı, bir tane daha attı; direğin arkasını dolandı, orada atıştırıyor. Lokum bu; insanı havalara uçurur. Kulaklarından ateş çıkmaya başlar; ağzından, dilinden alevler dışarıya çıkmaya başlar. Koca kutudakileri yemeye başladı.

Bunu karikatürize ederek niçin söylüyorum?

Millet aşırı yiyor; güçleniyor, kuvvetleniyor. İçeride enerji var; bu sefer “Ne yapaca-

ğım?” diyor, nereye çatacağını bilemiyor, nefsi-
sini dizginleyemiyor. Artık frenler tutmuyor;
illa bir şeyler yapacak, olmaz!

Aşırı enerji aldığı için bunalım başlıyor,
günaha meyil fazlalaşıyor, nefesine hakim ola-
mıyor.

Ne kadar yemek yiyorsun?

“Valla evvelallah önüme bir kuzu koysa-
lar; hepsinin kemiklerini sıyrır bir tarafa yığar-
rım, bitiririm.”

İnsanın ihtiyacı bu kadar değil ki, daha az;
ama çok yiyor.

Neden?

Alışmış. Annesi küçüklükten arkasından
koşturarak yedirmeye alıştırmış:

“Hadi oğlum, aç ağzını. Hadi oğlum, asla-
nım bir kaşık daha al, şunu sıyr.”

Çocuk kaçıyor annesi kovalıyor, çocuk ka-
çıyor annesi kovalıyor. Çocuk küçüklükten ih-
tiyaç fazlasını yemeye alışıyor. Büyüdüğü za-
man bir tabak, iki tabak, üç tabak, beş tabak
bana mısın demiyor, yiyor.

Ye ama nerede kullanacaksın?

Günahta. Günaha gidiyor; ondan sonra kendisini tutamıyor. Halbuki yemeği yemese nefsi zayıflayacak; o zaman nefsânî, şehvânî arzuları duraklayacak.

Bu mübarekler niçin yiyor?

“İbadete kuvvet olsun.” diye yiyorlar.

Niçin uyuyorlar?

“İbadete kuvvet olsun.” diye uyuyorlar.

“Her şeyi Allah’ın rızasını düşünerek yaptıkları için Allah, onlara faydaları, nimetleri, sevapları uyuyorken de, uyanıkken de veriyor.”

Nimetleri “Uyudu.” diye kesilmez.

d. Kâmil İnsan ve Belâlar

وَبِهَذَا الْإِسْنَادِ قَالَ أَحْمَدُ " كَلَّمَا ارْتَفَعَتْ مَنْزِلَةٌ
الْقَلْبِ كَانَتْ الْعُقُوبَةُ إِلَيْهِ أَسْرَعُ.

Ve bi-hâze'l-isnâdi kâle Ahmed. "Aynı râvilerden Ahmed b. el-Havârî şöyle buyurdu:"

Külle mertefe'at menziletü'l-kalbi kâneti'l-ukûbetu ileyhi esra'a. "Kalbin makamı yükseldikçe ona olan ikaplar, cezalar daha süratlenir."

Söz şunu gösteriyor ki insanın mâneviyat hayatında, tasavvufî hayatında -kalp dediğimiz şu tık tık atan yürek değil; kalp dediğimiz gönül- gönlü nurlanır, aydınlanır. İnsan tasavvufta ilerler, derecesi yükselir. Allah'ın iyi bir kulu durumuna gelir; güzel bir takım haller müşahede etmeye başlar.

“Bu yükselme oldukça, kalp yükseldikçe, gönül kaliteli bir gönül haline geldikçe ona, cezalar daha çok gelir, imtihanlar daha çok olur.” demek; Allahu a'lem. “Çeşitli cezalar, musibetler gelir.” demek; bir mânası bu, böyle anlıyorum.

Bir de şu olabilir; “Gönül seviyesi, mânevî derecesi yüksek olan bir insanın cezası, hata yaptığı zaman daha çabuk gelir.”

Öbür tarafta bütün ömrü boyunca günah-tadır; içiyordur, çalıyordur çırpıyordur. Bir şey olmaz. Bu tarafta küçücük bir hatada başına felaketler yağar.

Neden olduğunu bilmiyoruz; ama Allah, kulun iyi bir seviyeden sonra kötü bir günah seviyesine düşmesini istemediğinden hemen cezalandırıyor.

Öteki kâfiri hemen cezalandırmıyor; gafletten uyandırmıyor. Elli yıl Allah'a küfredip duruyor, herifin başı bile ağrımıyor.

Diyor ki;

“Allah bana cezayı vermiyor!”

“Olsaydı vermez miydi?” demek istiyor.

Vermediğini görüyor; “Demek ki yok.” diyor. Halbuki cezayı verse yola gelecek. Allah ceza vermiyor ki tamamen beter olsun.

“Uyansın, tevbekâr olsun, bir daha edepsizlik yapmasın.” diye müslümana cezayı veriyor; bu mânada olabilir; Allahu a’lem.

Sayfanın son sözünü okuyalım:

وَبِهَذَا الْأَسْنَادِ قَالَ أَحْمَدُ: إِنَّمَا كَرِهَ الْأَنْبِيَاءُ
الْمَوْتَ لِانْقِطَاعِ الذِّكْرِ عَنْهُمْ

Ve bi-hâze'l-isnâdi kâle Ahmed. “Yine Ahmed b. Ebu'l-Havârî aynı şahısların, bize bu kitabı yazan şahıslara kadar getirdiklerine göre şöyle diyor:”

Innemâ kerihel-enbiyâü'l-mevte li-in-kıtâ'i'z-zikri anhum. “Zikirleri kesilecek.”

diye, Peygamberler ölümden hoşlanmadılar, ölümü istemediler.”

“Ölümden korkmaları, ölümü istememeleri başka bir sebepten değil; ‘Zikrimiz bitecek, ibadetimiz sona erecek.’ diyedir.” tarzında bir izahta bulunmuş oluyor.

Bu konu hakkında hadîs-i şerîfler var:

Bir hadîs-i şerifte; mü’min kulun genel bir tabiatı olarak ölümü istemediği bildiriliyor. Mü’min kul ölümden korkuyor, çekiniyor; “ne olduğunu bilmediği bir olay, zor bir olay” diye çekiniyor.

Onun için Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz; “Allah’ın da onun canını almayı çok sevdiği halde, en çok onda tereddüt ettiğini” bildiriyor.

Allahu Teâlâ hazretleri şöyle buyurur:

“‘Ölümden korktuğu için, onu üzmemeyim.’ diye, bir mü’min kulumun canını almaya o kadar tereddüt ederim ki.” diye çok tereddüt ettiğini bildirir.

Demek ki, ölümün soğukluğundan dolayı bir korku var.

Ama bu korku, bu ürküntü nedendir?

Peygamberlerde de varsa insan olmaktan dır.

Dolayısıyla ölümün halleri geldiği zaman bir telaş belirmişse nedendir?

Zikirleri kesilecek olduğundandır; izahını böyle yapıyor.

Allah bu mübareklerin bu güzel ilimlerinden bizleri faydalandırır. Bizi de yolunda böyle güzel edeplere sahip bir şekilde kulluk ederek, ibadet ederek yürüyen, huzuruna sevdiğine razı olarak gelenlerden eylesin.

Biz bunları bir hikâye olarak okumuyoruz. “Öğrenelim, tasavvufun inceliklerini tatbikî olarak yaşamış insanların davranışlarında görelim; biz de kendimize çeki düzen verelim.” diye okuyoruz. Allah bu ilimlerden bizi faydalandırır.

SORULAR-CEVAPLAR

Soru: “Döviz yerine mutlaka altın gümüş kullanın.” diyorsunuz. Bu maddi kayıba yol açsa da geçerli midir?

Cevap: Biz böyle diyoruz ve sözü söyleyişimizin sebebi sizin zarara uğramanızı engellemek, yoksa biriktireceğinize parayı Allah yoluna harcarsanız en kârlısı o olur. En doğrusu bu.

Ama biraz biriktirmek gerekirse, bir sene 100 dolar birikmiş para yanınızda dursa, ben biriktirmiyorum da veriyorum alıyorum 100 oluyor, 150 oluyor; ortalaması 100 dolar olursa 12 dolar Amerika'ya bağışlamış oluyorsun. Çünkü doların enflasyonu var, Amerika'ya kazandırmış oluyorsunuz. Bu herifler durduğumuz yerden para yoluyla bütün dünyayı haraca kesmiş oluyor. “Onların paralarını kullanmayalım.” diyoruz. Türk parasının da değeri düşüyor. Ay sonunda ve ay başındakinin bile değeri düşüyor. Sabahleyin başka oluyor, akşamleyin başka oluyor.

Borsada iş artık o kadar hızlandı. Tabii para biriktirmek lazım. O zaman “Hiç olmazsa altın olsun; Amerika'ya, şuna buna paramız kaçmasın.” veya döviz hangi memlekete aitse “ona kaçmasın, o faydalanmasın” diyoruz. Ka-

ğdını bize verip o değerden kendisi faydalanıyor. Ne diye ben onu faydalandırayım? Kendimin faydalanması daha uygun olur.

Ya altın, gümüş, platin gibi geçerli, istediğimiz zaman değiştirebileceğimiz, kullanabileceğimiz kıymetli şeylere yatırırınız; ya uzun zaman lazım değilse arsa gibi şeylere yatırırınız; ya ticaretinizde pirinç, mercimek, çimento, demir gibi bir şeye yatırırınız.

Demek ki parayı elinizde tuttuğunuz zaman değerinin uçtuğu muhakkak olduğu için parayı yatırılmış bırakmak doğru değil. Gâvur, gayrimüslim parasına yatırılmış bırakılırsa o paranın yıllık enflasyonu kadar o ülkeye para vermiş olduğunuzdan uygun görünmüyor. Me-sele bu.

Bu işin bir çözümünü bulmak lazım.

Bugün Türkiye dolarla markla iş yapan bir ülke oldu. Kiralar dolarla, arabalar dolarla... Türkiye çapında bu işi üst üste koyup ortalamasını bulursanız, Türkiye üzerinde ne kadar dolar varsa onun %12'sini Amerika'ya bir senede vergi olarak veriyor demektir. Hiç kimse-nin bilmediği bir vergi. Bu ona kaçıyor çünkü parasının değeri düşüyor. Mark kullanıyorsa

markın %5, %6, %7'sini veriyor demektir. Hangi dövizi kullanıyorsa bir zarardır. Hiç kullanmamak lazım. Onun yerine hemen başka bir şeye çevirmek lazım.

Soru: Cehrî zikir yapılabilir mi?

Cevap: İnsan şahsen cehrî zikir yapar. Bir grup halinde de mahzuru yoksa bizim kardeşlerimiz cehrî zikir de yapabilirler. Çünkü şeyhlerimizin, tarikat büyüklerimizin bir kısmı cehrî zikri yapmış, bir kısmı hafî zikri tercih etmiştir. Tamamen yasak değildir. Esas zikir şeklimiz hafî zikir şeklindedir. Çünkü o yetmiş kat daha sevaplıdır, o bakımdan; yoksa ikisini de yapabilirsiniz.

Soru: Cuma'nın son sünnetinden sonraki zuhru ahîrin niyeti nasıl yapılmalıdır?

Cevap: “Kılmam gerektiği halde henüz kılmamış olduğum son öğle namazını kılmaya niyet ettim yâ Rabbi!” diye yapılmalıdır. Eğer o gün Cuma namazı olmamışsa o günün öğle namazı olur. O günkü Cuma namazı makbul olmuşsa, şartları yerine gelmişse, tamam olmuşsa o zaman kılmamış olduğu en yakın zamandaki namaza gitmiş olur.

Soru: İki defa rüyada görmüş bir kardeşimiz, namaza kaldırmışız. Bir seferde, ikincide Necip Fazıl'ın kabri başında görülmüş...

Cevap: Necip Fazıl büyük konuları cesaretle, edebî bir üslupla ortaya koymuş bir tarikat kardeşimizdi. Netice itibariyle o da Nakşîydi, Arvâsî hazretlerine bağlıydı, o da Hâlid-i Bağdâdî kolundandır. Şiirlerinin dinî olanlarından ezberlenip istifade edilebilir. Ayrıca rabıta üzerine, daha başka tasavvufî konular üzerine, tasavvuf büyükleri üzerine güzel dinî kitapları da var.

Soru: Bizler tasavvufu yeni tanımaya başladık. Nerelere dikkat etmeliyiz? Sevgiye kısa yoldan nasıl ulaşırız?

Cevap: Allah'ın rızasını kazanmaya çalışınca Allah'ın sevgisine mazhar oluyorsunuz. O zaman sizin içinizde de sevgi hâsıl oluyor.

Soru: "Tasavvuf ilim ehlini uyuşturur." diyorlar, doğru mudur?

Cevap: Yalandır! "Doğru değil" değil, üstelik yalandır! Doğru olmadığı gibi yalandır! Tasavvuf hiçbir kimseyi uyuşturmaz. Bu heriflerin dünyevî felsefeleri bu insanları uyuşturu-

yor. Bu heriflerin dünyevî felsefeleri meyhaneleri açtırıyor. Bir cadde üzerinde on tane, on beş tane, yirmi tane meyhane sabahtan akşama kadar oh anam ver babam, çek kafayı bul belayı; sabahtan akşama kadar oturan onlar! Bütün çalışmaları, cihatları, hayrı hasenâtı yapan, sevapları götüren de erbâb-ı tasavvuf. Ama yine de utanmazlar, arlanmazlar, sıkılmazlar, bilmezler...

Uyuşturur olur mu; bütün Osmanlı meşhurları, Osmanlı tarihinde padişahlardan alimlere, şeyhülislâmlara kadar hepsi erbâb-ı tasavvuf. Harıl harıl çalışmışlar, cihat etmişler. Fatih Sultan Mehmed’i biliyorsunuz, öteki padişahları biliyorsunuz; Orhan Gazi’yi biliyorsunuz, Sultan Abdulhamit Han’ı biliyorsunuz.

Allah’tan korkmayan insan tembel olur. Allah’tan korkmayan insan uyuşuk olur.

Allah’tan korkan insanı bağlasan durdurmazsın. “Allah boş geçen zamanı bana sorar!” diye takvâ ehli bir insan oldu mu yerinde durmaz.

Bu heriflerin [sözleri] yalan! Ne tasavvufu biliyorlar, ne mutasavvıfları biliyorlar, ne ilimden irfandan haberleri var...

Bugün Rusya’da din ayakta kalmışsa tasavvuf erbâbının gayretleriyle. Hindistan’da cihat yapılıyorsa, yapılmışsa tasavvuf erbâbı sayesinde. Fütühât yapılmışsa tasavvuf erbâbının canlarını mallarını feda ederek yaptığı gayretlerdir.

Soru: [Bakara 6-7.] âyet[ler]i şu tarihte rüyamda gördüm, sonucu nedir?

Cevap: Kur’ân-ı Kerîm’in üçüncü sayfası, birinci âyet:

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أَأَنْذَرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ. خَتَمَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ وَعَلَى سَمْعِهِمْ وَعَلَى أَبْصَارِهِمْ غِشَاوَةٌ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ.

Inne’llezîne keferû sevâun aleyhim e enzertehüm em lem tünzihüm lâ yu’minûn. “Ey Resûlüm! Kâfirlere istersen hakikatleri bildir, ikaz et, ihtar et, uyandırmaya çalış, istersen etme; inanmazlar.” Hatema’llâhu alâ kulûbihim ve alâ sem’ihim. “Allah onların gönüllerini kapatmış, mühürlemiştir ve kulaklarını mânevî bakımdan sağırlaştırmış, kapatmış, mühürlemiştir.” Alâ ebsârihim ğışâvetün. “Gözlerinde de mânevî gerçekleri görmelerini

engel olan küfür perdeleri inmiştir.” *Velehüm azâbun azîm*. “Onlara elim azap vardır.”¹

Bu âyet-i kerîme şunu gösteriyor ki; biz irşad ve tebliğ çalışmalarını yapıyoruz, gerçekleri söylüyoruz, Allah’ın emirlerini söylüyoruz, bazı insanlar anlamıyor.

Neden?

Allah, hidayet büyük nimet olduğundan onlara hidayeti nasip etmiyor. Kalplerini mühürlemiş, dükkânları kapanmış, kepenkler inmiş. Kulakları sağır, mânevî gerçekleri duymuyor.

Adam bizim ayağımızın tozu olamaz, müslümanın bildiği bilginin yüzde birini bilmiyor, tahsili eksik; ona rağmen kalkıyor, ileri geri konuşuyor, abuk sabuk felsefeler, yalan yanlış şeyler...

Birisi şeytanı savunmuş, “Şeytanın ne kabahati var?” diye! Savunacak başka şey mi bulamadın?! İnsan cahil oldu mu çok acayip felsefeler [yapıyor]. Şeytan rüyada demiş ki; “Ya niye bana lanet okuyorsun? Benim ne kabahatim var?” Ağlamış, sızlamış... Bu da arkadaşına

¹ 2/Bakara, 6-7.

telefonu açmış; “Şeytana ne diye lanet ediyoruz?” diyor. Yahu Allah lanet etmiş, Allah onun aleyhinde konuşuyor. Şeytan rüyada da kandırıyor.

Soru: Bir kimse bir arkadaşıyla karşılaştığında “yüzünü gören cennetlik” derse bunun bir sakıncası olur mu? Açıklar mısınız?

Cevap: Tabii böyle bir söz alışılmış, söyleniyor. Ama kimin cennetlik olduğunu kul bilmez, Allah bilir. Bunu söyleyenler bilemez. Bunun “Senin yüzünü gördüm, ben cennetliğim.” veya “Görmedim, cennetlik olamadım.” gibi bir gerçek mânası yok. “Ne büyük saadet!” demek gibi oluyor. “Ne büyük saadet seni görmek!” “Cennetlik olsa insan ne kadar mutluluk duyarsa seni görünce o kadar mutlu oluyorum!” gibi bir mânası var. Tabii gerçek değil, mecâzî bir mâna, mübalağa, doğru olmayan bir şey. Belki de uygun da değil çünkü cennete kimin gireceğini Allah bilir.

Sahabeden bir zât vefat etti; “Şöyle şöyle yaptı, bu şahıs inşaallah cennetliktir.” deyince Peygamber Efendimiz ikaz etti. Sahabesi olduğu halde... “Hayır, öyle söylemeyin. Ne biliyorsunuz, sizin bilmediğiniz bir kusuru vardır

da Allah ondan dolayı belki cennete sokmayacaktır.” dedi.

Kimin cennete gireceğini bilmediği için insanların ulu orta “şu cennetlik, bu şehittir, bu cehennemliktir...” gibi ahkam kesmesi yakışıkalmaz. O gibi konularda konuşulmaz. “Aman ne saadet seni görmek!” diyebilir ama bunun ötesinde “cennetlik” filan diyemez.

Soru: Gazete yoluyla verilen ev araba gibi şeyler kumar kapsamında mıdır? Piyango haram mıdır?

Cevap: Evet, kumar ve piyango haramdır. Çünkü birilerinin paraları yanıyor, ötekiler kazanıyor, haksız bir şey oluyor. Kur’ân-ı Kerîm’de yasaklanmıştır.

إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ

*İnneme’l-hamru ve’l-meysir.*² *Meysir*, işte kumar. Yani piyango gibi bir mânası olmuş oluyor. Bunlar haramdır.

Ama gazetelerin verdiği dergiler, ansiklopediler, şunlar bunlar kendilerine rağbeti arttırmak için verdikleri hediyelerdir. Doğrudan

² 5/Mâide, 90.

doğruya burada piyango bileti almak gibi olmuyor. Gazeteyi alıyor, okuyor. Bazısı da hiç kuponunu kesmiyor, atıyor, kuponla hiç ilgilenmiyor. Mühim olan gazetede ki haberler. Ama merak ediyor; general öldürülmüş, nasıl öldürülmüş, kaç kişi öldürülmüş, neredeymiş, şunun bilgisini alayım; veriyor parayı, gazeteyi alıyor ama onun kuponu varmış, hediyesi varmış, bazısını ilgilendiriyor, bazısını ilgilendirmiyor. Mesela ben kuponları kesmiyorum. Ben kesmiyorum ama sen kes. Sonra bedavadan bir kura çekiyor. Kurayla olduğu için bir [mahzuru] yok.

Soru: Hükümetin iş kredisi olarak verdiği paranın alınması caiz midir?

Cevap: Kredilerin hepsi, verilen paranın geri alınmasında bir fark konulduğu için faiz olur. Fark, verilen borcun fazla alınması faiz meydana getirir.

Yalnız burada bazı alimlerin şöyle bir sözü var:

“Verilen kağıttır. O kağıt bir paranın sembolüdür. Eskiden memurlara altın para verilirdi ama sonradan ‘Kağıdını verelim, bankada dursun, para istediğin zaman gel al.’ gibi bir

mantıkla banknot diye tedâvüle geçti. Eskiden millet bunu bilmezdi; hemen çil çil, sarı sarı paraları eline alırdı, çarşıda pazarda akçe, dinar, dirhem dolaşırdı. Binâenaleyh, bu kağıt olduğundan eğer enflasyondan azsa istenilen para o zaman faiz olmaz, devletin bir yardımı gibi olur.” diyorlar.

Ben de o kanaati doğru görüyorum.

Soru: Akika kurbanı kesmenin dinimizde yeri nedir? Kurban Bayramı'nda kesilebilir mi?

Cevap: Peygamber Efendimiz'in sünnet-i seniyyesidir, tavsiyesidir. Bir kimse evlâdına akika kesmediği takdirde [üzerinde] mânevî bakımdan bir borç kalır; bu borç o çocuğun hayırlı bir evlat olmasına engel olur. O bakımdan akika kurbanı kesmek Peygamber Efendimiz'in kuvvetli bir tavsiyesidir, sünnetidir. Kesilmesi lazım. Her zaman kesilebilir. Kurban Bayramı günlerinde de alınıp kesilebilir, başka zamanda da kesilebilir. Ama Kurban Bayramı'nda hem kurban niyetine hem akika niyetine gibi çifte niyet olmaz, öyle bir şey yoktur. Kurbanını ayrıca alacak, bir de çocuğuma akika diye şunu alacak, ikisine birden kesecek. Bu olabilir.

Soru: “Günümüz tarikat günü değildir, cemaat günüdür.” Bu sözü açıklar mısınız?

Cevap: Bu sözün aslı esası yoktur. Çünkü tarikat zaten birtakım insanların cem’ olduğu “cemaat” demektir. Bugün en kuvvetli cemaatler, Türkiye’de böyle bir mânevî zevki ve şevki olan gruplardır. O sözü bir büyük alim de söylese doğru değildir. Belki etrafındaki insanların ve etrafındaki erbâb-ı tarikatın özel, yakınındaki durumuyla ilgili bir sözü olabilir. Ama gerçek olarak doğru değildir.

Çünkü tarikat nefis terbiyesiyle [ilgilidir]. Nefis terbiyesi Allah’ın emridir. Tarikat kardeşlikse kardeşlik Allah’ın emridir. Binâenaleyh, tarikat insanı nefsen terbiye edip, kardeşliğe itip takvâ ehli bir müslüman yaptığı için cemaatin en şuurlu, en kuvvetli olmasını sağlıyor. Fiilen de böyledir, yurt içinde yurt dışında, tarihte her zaman böyledir. Demek ki sözü ne tarihî gerçeklere uyuyor, ne de fiilî [gerçeklere] uyuyor.

Büyük hatırlı bir alim olduğu için “Belki bunu şu maksatla filanca kimse için söylemiştir.” gibi bir mazeret bulabilir, belki bulamaz, bilmiyorum.

Soru: Aşere-i mübeşşereyi nasıl anlamalıyız?

Cevap: Galiba Peygamberimiz'in "Kimin cennetlik olduğunu bilemezsiniz, onun için buna cennetlik demeyin." olayını kastediyor.

Herkese "şu cennetlik, bu cehennemlik" diyemeyeceğimiz hadîs-i şerîfle sabit olduğu gibi on tane sahabeden şahsın cennetlik olduğu Peygamber Efendimiz tarafından bizzat haber verildiği için o da hadîs-i şerîfle sabit.

Peygamber Efendimiz Allah'ın kendisine selâhiyet verdiği, şu dünya hayatındayken cenneti cehennemi, âhîret âlemini görmüş, miraca çıkmış, Allahu Teâlâ hazretlerinin çok müstesna lütuflarına bilgilerine mazhar olmuş en yüksek şahsiyet olduğundan, onun verdiği bilgilerin hepsi de kendi kendiliğinden söylenmiş sözler değildir; *ve mâ yentiku ani'l-hevâ, in hüve illâ vahyin yûhâ*³ olduğundan, "Bazı kimselere, -Allah bildirmezse- ne olduğunu bilemezsiniz, şöyle demeyin." dediği halde,

³ 53/Necm, 3-4.

bunu söyleyen o mübarek ağzı “Şu filanca insan cennetliktir.” dediye o da doğrudur. Aşere-i mübeşşere hakkında Efendimiz’in hadîs-i şerîfleri vardır; onların cennetlik olduğu kesin.

Soru: Tefsir kitabı almak istiyorum, hangisini önerirsiniz?

Cevap: Tefsir kitapları çok çeşitlidir. Belki hepsini ben şu anda alacak durumda olmadım, inceleyecek durumda olmadım. Ama mufassal bir [kitap] olarak İbn Kesîr’in hadîs-i şerîflere dayalı bir tefsiri var, anlaşılır bir dille, o olabilir.

Soru: Yolda giderken rabıta yapmamız zor olduğundan önce zikir dersimizi yapsak, sonra eve gelince rabıtayı yapsak olur mu?

Cevap: Olur, her zaman olur.

Soru: Toplu halde zikir çekilirken bazı arkadaşlarımızın zikri çekerken bağırmaları veya aşırı hareketlerde, kendilerini kaybetmelerinde bir sakınca var mıdır?

Cevap: Vardır. Bunun mümkün olduğu kadar sakın, sessiz sedasız bir tarzda, edebe ri-

yetle olması lazım. Peygamber Efendimiz *sal-lallahu aleyhi ve sellem* yüksek sesle bağırp zikreden kimselere çok bağırdıkları için; “Siz uzaktaki bir Zât’a bağırmıyorsunuz, Allah size sizden yakındır, böyle bağırmayın.” buyurmuştur. “Ey nas! Kendinize geliniz!” demiştir. Demek ki o kadar aşırı heyecan âdâba uygun olmuyor. Mümkün olduğu kadar sakin yapmaya çalışacak.

Soru: Finans kuruluşlarına yatırılan döviz ve tl gibi paralar verilebilir mi?

Cevap: Cümle biraz anlaşılmıyor. “Finans kuruluşlarına yatırılan” diyor. Yatırılanı silelim, “finans kuruluşlarına döviz ve tl gibi paralar verilebilir mi?” dese olur. Hani bazen “Türk parası olarak mı yatıracaksın veya döviz olarak mı yatıracaksın?” diyorlar, döviz olarak yatırmayı da kabul ediyorlar. Eğer sorusu “Finans kuruluşlarına verilebilir mi?” ise; finans kuruluşları “Biz parayı alıyoruz, işletiyoruz...” dedikleri için caiz. “Faiz yediyoruz” demiyor; kârısa kâr, zararsa zarar. Caizdir. Eğer “Türk parası olarak mı yatıralım, döviz olarak mı yatıralım?” diyorsa; ikisi de olabilir, onda da bir mahzur yoktur.

Soru: Müslüman hanımların erkeklerle ortak olarak asansöre binmelerinin hükmü nedir?

Cevap: Eğer bir erkekle yalnız olarak binerse caiz değildir; çünkü “Bir kadın bir erkekle bir odada mahremi olmayan bir kimseyle yalnız kalmasın.” diye Efendimiz’in şiddetli yasaklaması vardır. Onun için yabancı bir erkekle asansöre aynı anda binemez. Asansör boşken kendisi biner, başkasını da bindirmeden kullanabilir.

Soru: Müslüman hanımların belediye otobüslerine binmelerinin hükmü nedir?

Cevap: Belediye otobüsü tenhaysa, kimseye dokunmadan, sürtünmeden, bulaşmadan, yanaşmadan, dayanmadan binebilir. Kalabalıkta binmesi caiz değildir. Çünkü bunda çeşitli rezaletler vardır.

Soru: Otobüslerin تنها kalabalık olması, gidilecek mesafenin yürünebilir olup olmaması durumu etkiler mi?

Cevap: Yürünebilecek durumdaysa yürümesi olabilir. Ama تنها bir otobüs olduktan sonra binebilir de, bir şey değil.

“Tenha bile olsa ani frenlerle inip binmelerde çarpmalar söz konusu olabilir.” diyor.

Doğrudur. Tenha dediği zaman bile demek ki soruyu soran insanları ayakta tasavvur ediyor. Çarpma, itme, dayanma olduğu zaman çeşitli fesatlar oluyor. Uygun değil.

Soru: Alış verişe, fakülteye, kabir ziyaretine, arkadaş ziyaretine, ilmî sohbetlere gitmek için otobüse binmek zaruret durumu kabul edilebilir mi?

Cevap: Hayır. Bunların hiçbirisi [zaruret] değildir. Bu şartları uygun olmayan [için] vasiyata binmeye sebep teşkil etmez. Orada namus bahis konusudur. Bunlar olmasa da olur. Başka şekillerle olması mümkündür. Binâenaleyh, böyle sıkışık yerlere binilmez.

Çok çirkin şeyler... Millet alıştı da... Asır alıştırdı... Öyle bir yere sıkış tepiş, askerin eşyalarını koyup da arkadaşını üstüne bindirdikten sonra bavulunu zor kapattığı gibi otobüsün iki tarafı şişiyor, adeta kalabalık... Fevkalâde çirkin...

Allah hepinize özel araba versin.

Soru: Bazı müslüman kardeşler “Resûlullah zamanında tasavvuf yoktu.” diyerek inkâr ediyorlar.

Cevap: Bu çok büyük bir cahillik ve çok terbiyesizliktir. Dangalaklıktır, afedersiniz!

Peygamber Efendimiz’in zamanında fıkıh yoktu. Peygamber Efendimiz zamanında tefsir ilmi yoktu. Peygamber Efendimiz zamanında hadis ilmi yoktu. Peygamber Efendimiz zamanında kelâm ilmi yoktu. Ama hepsi Kur’ân-ı Kerîm’den ve hadîs-i şerîften çıktı, İslâmî ilimler oldu.

Peygamber Efendimiz’in zamanında tasavvuf vardı.

Ama nasıldı tasavvuf?

Gece ibadetleri, zikirler... Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’ın iki bin düğümlü tesbihi vardı. Bizim tesbihler yüz tanelidir, onun iki bin düğümlü... İki defa çevirmeden yatmazmış mübarek... Sahabe-i kirâmın tesbihi vardı, zikri vardı, gece ibadeti vardı, nefisle mücadelesi vardı, her şeyi vardı.

Tasavvufun bütün fiilleri Peygamber Efendimiz’in hadîs-i şerîflerinden alınmadır.

Onun için bu, insanı küfre kadar götürecek bir sözdür. Ama cahil olduğu için birtakım yeni yetme zıpır zibidiler bunları söylüyorlar. Çok yanlış! İnsanı -derin düşündüğü zaman- [küfre] kadar götürür.

Mutasavvıfların en başta gelen misali Peygamber Efendimiz, önderdir; herkes ona benzemeye çalışıyor. Biz onun yolunda gitmeye çalışıyoruz.

Peygamber Efendimiz'in hayatına tahammül getiremezsiniz. Bugün değil bu böyle tasavvufu inkar eden zıpırlar, Resûlullah'ın yolunda gitmek isteyen erbâb-ı tasavvuf bile Peygamber Efendimiz kadar tasavvuf hallerine sahip ve mütehammil değil. Sahabe bile tahammül edemiyordu da Peygamber Efendimiz diyordu ki; "Bana Allah'ın özel ikramları var, benim kadar ibadete siz tâkat getiremezsiniz." diyordu.

Yaşayışının mütevâzılığı, evinin mütevâzılığı, ibadetinin sabahlara kadar devam etmesi, zikirleri, tesbihâtı, vesairesiyle her şeyimizle o örnek.

Çok büyük cahillik; bunu maalesef [söylüyorlar...]

Peygamber Efendimiz zamanında mezhepler de yoktu. Mezhepler Peygamber Efendimiz'i anlama ve yorumlamadan çıktı. Hanefî mezhebi, Şâfî mezhebi bâtil mı? Hak mezhep. Ama şimdi bazısı *Allahu ekber* diyor elini bağıyor, bazısı *Allahu ekber* diyor elini salıyor; o mezhepte öyle, o mezhepte öyle. Bazısı cenaze namazında *Allahu ekber* dedikten sonra *Sübhâneke Allahümme ve bi-hamdik* okuyor, bazısı *Elhamdülillâhi Rabbi'l-âlemîn*'i okuyor. Peygamber Efendimiz'in zamanında mezhep farkı yoktu; bir tek Peygamber Efendimiz'in yaptığıydı. Ama hangisini Peygamber yaptı, alimlerin fikirleri farklı. Yani bunlar oldu. Hak mezhep... İslâmî ilimler yoktu; hepsi Peygamber Efendimiz'in hadîs-i şerîflerinin, Kur'ân-ı Kerîm'in âyetleri içindeydi. Onların içinden ayırıp tasnif yaptığımız zaman [mezhepler] oldu. Tarladan [mahsulü] topladık, eledik, sınıflandırdık, altı sınıf oldu; bu tarla aynı.

Çok cahilce bir söz, çok küstahca, çok yanlış bir söz!

Mesela bakın büyük tasavvuf kitaplarına; Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ya-

şayışı, sahabe-i kirâmın yaşayışı sizin bizim tahammül getiremeyeceğimiz kadar ileri derece mutasavvifâne, dervişâne bir hayat...

Zikir Kur'ân-ı Kerîm'de yok mu?

Nefis terbiyesi Kur'ân-ı Kerîm'de yok mu?

Ahlâkı güzelleştirmek Kur'ân-ı Kerîm'de yok mu?

Mârifetullah Kur'ân-ı Kerîm'de yok mu?

Peygamber Efendimiz'in hadîs-i şerîflerinde bunlar yok mu?

Şeyh ve mürid...

Peygamber Efendimiz ve sahabesinin durumu ne?

Peygamber Efendimiz başında, ötekiler onun etrafında.

Şeyhin durumu ne?

Şeyh de halkın başında, ötekiler de onun etrafında, Allah'ın emirlerini ondan dinliyorlar.

Demek ki Peygamber Efendimiz'in yaşantısını en iyi uygulayan tarikat ve mutasavvıflar.

Soru: Burak isminin dinen bir sakıncası var mıdır? Bazı kimseler “Binek ismidir, nasıl insan ismi olabilir?” diyorlar.

Cevap: Binek ama Peygamber Efendimiz’i miraca götüren bir binek. Nasıl olduğu da belli değil. *Berk* kelimesiyle ilgili. *Berk*, “yıldırım” demek. Burak da, yıldırım gibi gözün alabildiği yere adımını atan bir binek. Bir anda göz yumup açıncaya kadar mesafeleri aşan bir binek. Olabilir. Eskiler koymuşlar. Burak reisler vesaireler var.

Soru: İslâmî kıyafet açısından düşüncelerinizi öğrenmek istiyoruz. Çarşaf, peçe, cübbe, sarık şalvar konusunda...

Cevap: Kıyafet hakkında çok açıklamalar yaptık, çok sorular soruldu ama belki bu kardeşimiz duymadı. Kıyafet, erkeğin kadının örtülmesi farz olan kısımlarını örtmesi için ortaya konulmuş şekiller. İslâm’da bunun belli bir uniforma şeklinde bir tek şekli yok, bölgeye göre değişiyor. Ben burada giydiğim kıyafeti Mekke’de, Medine’de giymeye kalktığım zaman ter içinde kalıyorum. Yani değişiyor. Bu-

radaki kıyafeti Kazan'da, Rusya'da, Hindistan'da giymeye kalksam ertesi gün ölürüm. Kıyafet her yere göre değişiyor.

Ama ana ölçüleriyle; altını göstermeyecek, vücudun hatlarını şehveti tahrik edecek tarzda belli edecek kadar dar olmayacak, bol olacak. Erkekler için vücudun en az göbekte diz arası kısmı, kadınlar için de baş, ayak ve eller hariç bütün âzâsını kapatacak tarzda olacak. Bu kapatmayı sağlayan her kıyafet olabilir. Çarşaf veya abaye veya pardesü veya saya dediğimiz çok çeşitleri var. İranlılar başka, Afganlılar başka [giyiniyor].

Peygamber Efendimiz şalvarı methetmiş, hem vücudu örtüyor hem de bol oluyor diye. Şalvar hakkında hadîs-i şerîf var. Peygamber Efendimiz'in şalvar giyenlere duası var; çünkü dar değil ve kapatmış oluyor.

Cübbe sarık, tabii yine vücudu iyi kapatıldığı için makbul. Sarıkla kılınan namaz sarıksız kılınan namazdan yetmiş kat daha sevaplı. Meleklerin siması, alâmeti, kıyafeti deniliyor. O bakımdan namazlarda sarık sararsanız iyi olur. Yanınızda sarık gezdirerseniz, kıyafetiniz uzunca olursa yani cübbe olmasa bile uzun

pardesü şeklinde dizinizden aşağı olursa, namazda secdeye vardığınız zaman arkanızı örtecek tarzda olursa İslâmî bakımdan uygun olur.

Peçe de yüzü bir miktar örtmek, o da güzel; çünkü insanın güzelliklerini mümkün olduğu kadar saklaması ve fitnelere fırsat vermemesi lazım.

Soru: Hatm-i hâcegân esnasında “râbıta-ı şerîf” denilince hangi rabıta yapılıyor?

Cevap: Mürşitle rabıtaadır.

Soru: Yabancı birisi grupta varsa o ne yapmalıdır?

Cevap: Kendi şeyhine rabıta yapar, olur. Tabii ondan sonra da *râbıta-ı kalp* yapacak.

Soru: Yeni alınan bir arabaya kasko sigortası yaptırmak caiz olur mu?

Cevap: Olabilir. Çünkü zaten sigorta yaptırmaya mecburiyeti var; yaptırmadan arabayı kullanamıyorsun. Öteki bir şarlatanlık, yani normal sigorta hiçbir işe yaramıyor, para boşa gidiyor. O düz sigortayı yapanlar çok büyük kârlar ediyorlar. Kasko sigortası biraz bir zarar

olduğu zaman ödüyor, ödenmeye sebep oluyor. Bir yardımlaşma mantığıyla olursa caiz olur.

Soru: “Rabıta şirkdir, İslâm’da delili yoktur.” diyorlar.

Cevap: Hayır. Allah’tan başka bir tanrı düşünmek şirkdir. Allah’ın varlığı birliği yanında [ortak koşmak] şirkdir. Rabıta ise hayalinde şeyhini tahayyül etmektir. Bu şirk değildir. Hayal kurmak yasak değildir; insan gözünü kapattığı zaman sevdiğini, annesini babasını düşünebilir, memleketini düşünebilir, yaz mevsimini, tatili vesaireyi düşünebilir. Gözünü kapatır, Kâbe-i Müşerrefe’yi, Medine-i Münevvere’yi düşünebilir. Bunun gibi hocasını düşünebilir, hocasını hayalinde karşısında düşünür; bu gayet normaldir. Şirk, “Allah’ın birliğini kabul etmemek.” demek. Bununla bir ilgisi yok. Rabıtayı bilmiyor, uzaktan uzağa tenkit ediyorlar. Yani ne olduğundan haberi olmadığı şeyleri tenkit ediyorlar.

Soru: Tarikatin birisinde zikir esnasında şiş burhanı yapılıyor. Acaba bunun sihirle bir

alakası var mı yoksa keramet mi? Bizi aydınlatır mısınız? Şiş batırıyorlar, kan akıyor. Çıkartıyor, kan çıkmıyor.

Cevap: Tarikat erbâbı olmayan yani zikirle, dervişlikle, tasavvufla ilgisi olmayan bazı kimseler de yapıyorlar. Mecmualarda resimlerini gördüm. Hatta gayrimüslimler, onlar da yapabiliyorlar. Demek ki doğrudan doğru-
dan dinin aslından, özünden, esasından önemli bir şey değil. Bizim tarikatimizde de yok. O tari-
kate de bir şey demiyoruz. Ama başkaları da yapabildiğine göre dinin aslı esasından olma-
dığı görülüyor.

Soru: Râmûzü'l-ehâdîs mecmuası hakkında “mevzû hadisler vardır” deniliyor.

Cevap: *Râmûzü'l-ehâdîs*'in içinde çok hadîs-i şerîfler vardır, alfabetik sırayla dizilmiştir. Bu hadisleri Gümüşhaneli Ahmed Ziyâeddîn Efendi Hocamız cennet-mekân muhtelif [hadis kitaplarından] almış, o kitabı meydana getirmiş. “Mevzû hadis” denilen bazı hadîs-i şerîfleri de kendisi koymuştur ve arkasına da bunun alındığı yeri ve mevzû hadis denildiğini söylemiştir. Ama buna rağmen niçin acaba o hadîs-i şerîfi oraya aldı?

Demek ki kendisi büyük hadis alimi olmak dolayısıyla onun mevzû olduğu kanaatinde değil.

Mevzû hadislerin bazılarını bazı şiddetli alimler “Bu mevzûdur, bu mevzûdur, bu mevzûdur...” diye üstünü çizmişler. *Mevzû*, “uydurma” demek. Bazıları da; “Sen uydurma diyorsun ama bu filanca kitapta var, falanca kitapta var.” diye onun aslının esasının olduğunu da ispat etmişlerdir. Mesela İmam Suyûtî’nin bazı Hanbelî alimlerinin böyle inkar ettiği birçok hadîs-i şerîfler hakkında inceleme yaparak onların hadis olduğunu ispat ettiğini biliyoruz. Gümüşhaneli Hocamız da o hadîs-i şerîfi oraya almakla “Bakın bunlar bu benim kanaatime göre mevzu değil, ben bunu sahih olduğuna kâniyim.” demiş oluyor. O bilimsel bir kanaattir.

Soru: Bu mecmuada mâna itibariyle, “Herhangi bir sıkıntı halinde Allah’ın ricâlin-den yardım eyleyin.” diye hadis mevcut olduğu söyleniyor. Sahih midir? Mümkünse mâlumât verebilir misiniz?

Cevap: Bu hususta hadîs-i şerîf vardır. Peygamber Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* buyuruyor ki:

“Bir çölde gidiyorsunuz, hayvanınız elinizden kaçtı, size yardım edecek kimse yok. Uçsuz bucaksız bir yer, koşup yetişmeniz mümkün değil. Yiyeceğiniz içeceğiniz hayvanınızda, çaresizsiniz...”

Ne yapacaksınız?

Yâ ricâlallah! “‘Ey Allah’ın erenleri, evliyâsı!’ *Eğîsûnî*. ‘İmdadıma yetişin! Bana yardım edin! Bana medet eyleyin, hidayet eyleyin!’ diye söyleyin çünkü Allah’ın bazı vazifeli kulları vardır, yardıma gelirler.” diyor Peygamber Efendimiz.

Böyle bir hadîs-i şerîf vardır. *Râmûzü’l-ehâdis*’te de var.

Ben de hayatımda denemiş ve fiilen öyle olduğunu görmüş bulunuyorum.

Soru: “Ben itikat ve amelde selefîyim sözü neyi gerektirir? Gerçeği nedir?”

Cevap: Suudi Arabistan’da mezheplere karşı bir hareket meydana geldi. Hanefî, Şâfî, Mâlikî, Hanbelî, aralarındaki görüş farkları

[var]. Bazı insanlar çıktılar, “Biz selefîyiz” dediler, “Selefin yaptığını yapıyoruz.” dediler. Halbuki selef yine bu mezhepleri kuran kimseler. İmâm-ı Âzamlar var, Ahmed b. Hanbeller, İmam Şâfî’den ve onların kendilerinden hadis aldığı kimseler; onlar kendilerinden dinî bir şey ortaya koymadılar, yalnız o koydukları bilgileri yorumlarken ortaya çıkan içtihatları farklı oldu. Sahabenin de içtihatlarının farklı olduğu yerler var. Bir insan bir şeye karar verirken herkes aynı kararı veremiyor.

Mesela Peygamber Efendimiz; “Filanca kaleye doğru gidiyoruz. Kaleye gidinceye kadar kimse namaz kılmasın.” demiş. Bazıları demişler ki; “Resûlullah Efendimiz böyle söyledi, oraya kadar kılmayalım.” Kılmamışlar. Bazıları da demişler ki; “Bunu şu maksatla söylemiştir, biz kılalım da sonra [söyleriz.” demişler]. Yani Resûlullah’ı dinlememiş oluyor. Bir içtihat, bir yorum. Buna benzer şeyler olabiliyor.

Mesela Peygamber Efendimiz bir keresinde; “Seferdeyken oruç tutmayın.” buyurmuş. Bazıları demişler ki; “Resûlullah Efendimiz tutmayın dedi, tutmayız.” Tutmamışlar,

söz dinlemişler. Bazıları da demişler ki; “Efendimiz biz dayanamayız diye bize acıdığından tutmayın dedi, biz dayanabiliriz, tutalım.” Tutmuşlar ama baygın, halsiz düşmüşler, başkalarına yük olmuşlar.

Sahabe-i kirâmın Peygamber Efendimiz’in hayatında bile bir mesele konusunda çeşitli görüşleri, anlayış farkı olabiliyor.

Yemen’e vali gönderirken Peygamber Efendimiz soruyor:

“Orada sana bir mesele sordukları zaman neye göre cevap vereceksin?”

Diyor ki;

“Yâ Resûlallah, aradaki davaları ihtilaf-
ları Kur’an’a göre halledeceğim.”

“Peki Kur’ân-ı Kerîm’de o konuyla ilgili özel bilgi yoksa ne yapacaksınız?”

“Yâ Resûllallah, senin sünnetine göre [halledeceğim].” diyor.

“Peki o sorulan konuda oradada bir özel bilgi kaynak bulamazsan?”

“O zaman düşünür taşınır, kararımı veririm.” diyor.

Demek ki Peygamber Efendimiz'in vali olarak, kadı olarak, hâkim olarak gönderdiği kimselerin dahi o onda mevcut olmayan bir mesele hakkında soru sorulduğu zaman düşünüp karar vermesi olabiliyor.

Peygamber Efendimiz dua etmiş, bu cevabı beğenmiş.

Olabilir. Tabii kararlar da farklı olabilir. Kararların farklılığı alınan bilgilerin farklılığından kaynaklanabilir. Zihnin başka türlü çalışmasından olabilir, zevklerden olabilir, niyetlerin farklılığından olabilir. Bunlar Peygamber Efendimiz zamanında bile olmuşsa ondan sonraki devirlerde hadîs-i şerîfler çoğalınca, hadîs-i şerîflerin sıhhati, rivayetlerin kuvveti, adamların güvenilirliği bahis konusu olunca çeşitli meselelerde alimlerin karar vermesinde farklılar olmuştur. Yine de olur. Benim bugün size anlattığım şu dersi siz yarın öbür gün başkasına anlatırken biriniz başka türlü anlatır, ötekisi başka türlü anlatır. Bu, kavrayışındaki farkındandır. "Hoca efendi şöyle dedi." der... Bu içtihat farkları normaldir.

Bilimsel çalışma yapmışlar, bu işin müte-hassısı mezhep imamı olmuşlar, önder olmuşlar. Bunu hiçe sayıp “Biz selefîyiz” dediler. Sanki onlar selefî değil mi? İmam Şâfî, Ahmed b. Hanbel, İmam Mâlik? İmam Mâlik’den daha selefî kim olabilir? Selefe en yakın insanlar onlar. Sanki bunlar [selef] değilmiş gibi bir de selefîlik diye bir şey çıkarttılar, o da ayrı bir mezhep oldu. Onlar da bir konuda şöyle veya böyle yaparak ayrı bir baş çekmiş oldular, ayrı bir mezhep oldu.

Tabii bizim Türkiye’ye dışarıdaki cereyanların hepsinin numunesi geliyor mâşaallah; blucin modası da geliyor, saç modası da geliyor, kıyafet modası da geliyor, fikrî cereyanlar da geliyor, komünizm de geliyor... Tabii Mısır’da, Suud’da, Suriye’de, Irak’ta, Pakistan’da vesairede okuyan insanlar da oranın çeşitli fikirlerini buraya getiriyorlar.

“Selefîyim.”

Peki ama niye selefîsin, hayrola? İmâm-ı Âzam Ebû Hanife hazretlerinin mezhebinde ne zarar gördün? Sen İmâm-ı Âzam’dan daha mı alimsin, çok mu daha iyi biliyorsun? Veya o

“selefîyim” diyen adamlar bu meseleleri İmâm-ı Âzam kadar biliyorlar mıydı?

Selefîlik cereyanını çıkartanlar, şimdi böyle bir şey çıkmış, taassupla onu götürüyorlar. Bunu [itikât] yapan insanlar da var. “İtikatta ve amelde selefîyim.” Hele “itikatta selefîyim” diyorsa bayağı bir tehlikededir çünkü o selefî olanlar mücessimeye doğru kayıyor, Allahu Teâlâ hazretleri *rahmânu ale’l-arşi’stevâ, vechullah, yedullah* gibi [ayette geçen tabirlerin] izahında mücessimeye kayıyor.

Hatta İbn Teymiyye, “Allahu Teâlâ hazretleri gecenin şu kadarı geçtikten sonra semâ-yı dünyaya nüzûl eder.” hadîs-i şerîfini izah ederken kürsüden benim indiğim gibi inmîş, bir taraftan indiğim gibi aşağıya nüzûl eder... Öyle şey olur mu? Allah’ın nasıl nüzûl ettiği senin kürsüden inmene benzer mi? Öyle şey olur mu? Bu tamamen mücessimeye kayan, alimlerimizin tasvip etmediği bir izah tarzı olmuş oluyor. Hatta o zamanın alimleri de tasvip etmemişler, İbn Teymiyye’yi bu sözünden dolayı muhakeme etmişler, hapsetmişler. O bakımdan, “selefîyim” demek, “Ben babamın

dedemin yolunu hiçbir şey anlamadan falanca yerden esen rüzgara göre değiştirdim, şimdi yeni bir modayı tutturuyorum.” demek. Dinî cereyanlarda blucin gibi bir şey. Amerika’dan gelen bir blucin [modası] var ya, o da onun gibi bir şey bence. İnsan çok büyük alim olur da; İmâm-ı Âzam’ı okur anlar, İmam Şâfî’yi okur anlar, İmam Mâlik’i anlar, vesaireyi anlar, ondan sonra da “Şu şurada hata etmiş, ben şu kanaatteyim.” der; tamam, olabilir. Bu bir içtihat meselesidir. Ama sanki bunlar kendileri ayrı bir din mi çıkarttılar, bu “selefîyim” deyince bunların hepsini inkâr ediyor?

“Selefîyim” demek, “İslâmî gelişmeyi tekrar sıfırlayıp geriye almak” demek. Alimlerimiz koca koca kitaplar yazmış, ince ince izahlar yapmışlar. İmam Maturidî’ye düşman, İmam Eş’arî’ye düşman; kendi ayrı itikatları var. “Selefî itikadı” dedikleri Eşarîliğe düşman, Maturidîliğe düşman; İmâm-ı Âzam’ı çok büyük hasım görüyorlar. Kendi mezhepleri içinde mesela İbn Teymiyye’yi tasavvufa karşı gösteriyorlar. Makale getirdim; İbn Teymiyye kendisi “ben mutasavvıfım” diyor. Kendisi erbâb-ı tarikat. Neşredeceğiz inşaallah. Ta-

savvufa karşı [onu ileri sürüyor]. “İbn Teymiyyeciğim” diyen adam İbn Teymiyye’yi tam anlamış değil. İbn Teymiyye “Ben kendim tasavvuf erbâbıyım, tarikate girdim, ehli tarîkim” diyor. Mecmuada kaynaklarıyla neşredeceğiz. Bu bir cereyandır. Selefîlik cerayanı çıktı, şimdi güya asla dönüş... Tabii bizim lise mezunu, Arapçası olmayan ama okuma heveslisi, biraz eli kalem tutan ukalâ takımı İslâmcı yazarlar çizerler vardır, bu modayı onlar [çıkarttılar]. Bir de oralarda okuyup, oralardan burs maaş alıp, oralardan mezun olup, o lafları duyup karşısında ecdâdımızın müdafaasını duyma imkânını bulamamış tahsilliler var; onlar kalktılar buraya geldiler, orada duyduğu sözleri burada bilmeden tekrar ediyor. Halbuki orada konuşturtmuyorlar. Türkiye’de devletin devrimbazlığı telkin ettiği gibi orada devletin ideolojisi selefîlik, onu telkin ediyor. Ona göre propagandayla yetişmiş, karşı fikri kabul etmiyor. İmam Gazzâlî’nin kitaplarını sokmuyor, bazı yazarları okutmuyor. Kasîde-i Bürde’yi... Başlarında bazı alimler var, -kral bile şimdi ondan biraz soğumuş deniliyor- dünyanın düz olduğunu iddia ediyor. Kafaları böyle. Olmaz ki... İnsanın bilimsel gelişmeleri, söylenen

sözleri anlayıp gelişmenin tekrar hepsini inkar edip geriye gitmemesi lazım. Birisi arkadaşıyla münakaşa etmiş, demiş ki;

“Ben hocam ‘Cuma namazı kılın.’ dedi diye Cuma namazı kılıyorum. Bunun bir sakıncası var mı?”

Tabii esas itibariyle o kardeşimiz Cuma namazını hocası “Cuma namazı kılın.’ dediği için kılmıyor. Türkiye’de “Cuma namazı kılınır mı kılınmaz mı?” diye münakaşalar çıktı, yaygınlaştı. Ama biz diyoruz ki; “Sakın ha! Allah’ın âyeti vardır, Allah’ın emridir, Cuma namazını terk etmeyin! Bu zıpır takımı Cuma’yı terk ettiler. ‘Rejimden maaş alan imamın arkasında namaz kılınmaz...” gibi şeylerle farzı yapmıyorlar. Sakın o tarafa düşmeyin!” dedik. Biz Allah’ın emrini yapmakta sebat etsinler diye tavsiyede bulunduk. O da sonuç olarak demiş oluyor ki; “Siz başka cereyanlara kapılmış olabilirsiniz ama hocam Cuma namazının kılınmasının doğru olacağını bize bildirmiş olduğundan ben o şekilde devam ediyorum.” Allahu âlem. Yoksa o sözü “Es’ad Hoca ‘Cuma namazını kıl.’ dedi, ondan kılıyor.” tarzında anlamamak lazım.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŐAN

8 Cemâziye'l-Evvel 1414 / 23.10.1993

İstanbul

[Bütün TASAVVUF SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

